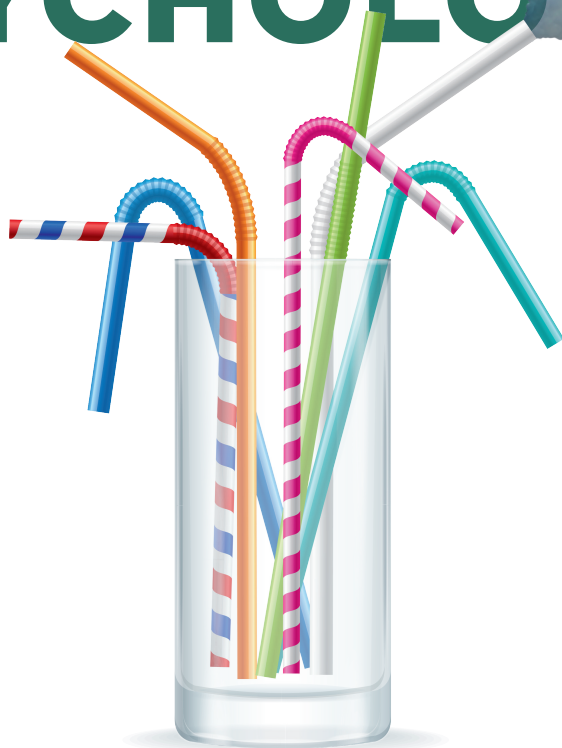

Onder redactie van Jaap van der Stel,
Sara Helmink en Sara Wortelboer

KLIMAAT PSYCHOLOGIE

Hoe psychologie bijdraagt aan
een duurzaam leven

Boom

Klimaatpsychologie

Hoe psychologie bijdraagt
aan een duurzaam leven

Jaap van der Stel, Sara Wortelboer & Sara Helmink (redactie)

Boom

© J. van der Stel, S. Wortelboer & S. Helmink, p/a Boom, 2024.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Auteursrecht ten aanzien van tekst- en datamining en machinelearning is nadrukkelijk voorbehouden. Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 j° Besluit van 27 november 2002, Stb. 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (Postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912. Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher. No part of this publication may be reproduced in the context of text and data mining for any other purpose which is not expressly permitted by law without permission of the publisher.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van de illustraties en de artikelen volgens wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Vormgeving binnenwerk: Steven Boland

Omslag: Bij Barbara

ISBN e-book 9789024468379

NUR 770

www.boom.nl

www.boompsychologie.nl

Dit boek is zo duurzaam mogelijk geproduceerd en gedrukt op 100% gerecycled papier.

Inhoud

	Voorwoord	11
	<i>Bart van den Hurk</i>	
	Inleiding	13
	<i>Jaap van der Stel</i>	
Deel 1	Achtergronden en grondslagen	19
1	Wat is klimaatpsychologie?	21
	<i>Sara Wortelboer & Sara Helmink</i>	
	1.1 Verschillen en overeenkomsten met andere disciplines uit de psychologie	23
	1.2 Klimaatpsychologie internationaal en in Nederland	29
	1.3 Waarom de wereld klimaatpsychologie nodig heeft	30
	1.4 Klimaatpsychologie op macro-, meso- en microniveau	32
	1.5 Tot slot	36
2	Klimaatverandering en existentiële risico's	39
	<i>Yvette Stevens & Jaap van der Stel</i>	
	2.1 Gevolgen voor mensen	45
	2.2 Wat kunnen we doen?	48
	2.3 Tot slot	52

3	Gevolgen van de ontwrichting van het klimaat voor de psychische gezondheid	53
	<i>Jaap van der Stel</i>	
3.1	Gevolgen klimaatverandering	53
3.2	Betekenis voor klimaatpsychologie en klimaatpsychologen	59
3.3	Blik op de toekomst	62
3.4	Tot slot	65
4	De bijdrage van de psychologie aan de oplossing van klimaatproblemen	67
	Een overzicht	
	<i>Thijs Bouman & Ellen van der Werff</i>	
4.1	Wat motiveert klimaatrelevant gedrag?	68
4.2	Van motivatie naar gedrag	73
4.3	Klimaatactie stimuleren	79
4.4	Tot slot	81
5	Duurzaamheid en duurzaam gedrag	83
	<i>Ceren Pekdemir & Gill ten Hoor</i>	
5.1	Het belang van duurzaamheid en het concept duurzame ontwikkeling	84
5.2	De rol van duurzaam gedrag en gedragsverandering	90
5.3	Waarom duurzaamheid en duurzaam gedrag belangrijke thema's zijn voor klimaatpsychologie	94
5.4	Tot slot	96
6	Het systeem perspectief op gedrag en klimaat	99
	<i>Max van der Linden, Derek de Beurs & Gabriela Lunansky</i>	
6.1	Polycrisis	99
6.2	Systemen: van individu tot collectief	102
6.3	Klimaatpsychologie vanuit een systeem perspectief	107
6.4	Een gedeeld systeem perspectief als katalysator van verandering	112
6.5	Tot slot	113
7	Klimaatpsychologie begrijpen vanuit internationaal perspectief	115
	De breedte van de klimaatpsychologie	
	<i>Rembrandt Zegers</i>	
7.1	Klimaatpsychologie in internationaal perspectief	116
7.2	Klimaatpsychologie, een psychologie van de omgeving	121
7.3	De relatie met de natuur	127
7.4	Culturen	128
7.5	Het evolutionaire proces van verandering	129
7.6	Tot slot	131

8	Op weg naar veerkracht: leren en klimaatadaptatie	133
	<i>Jaap van der Stel</i>	
8.1	Psychologische aspecten van klimaatadaptatie	134
8.2	Rollen, middelen en verantwoordelijkheden	137
8.3	Wat ligt in het verschiet?	144
8.4	Tot slot	147
Deel 2	Praktijk en beweging	149
9	Omgaan met eco-emoties	151
	<i>Christof Abspoel, Marieke Siepert & Maarten Hoogslag</i>	
9.1	Wat zijn eco-emoties?	151
9.2	Functies van eco-emoties	153
9.3	Problemen met eco-emoties	154
9.4	Enkele adviezen	157
9.5	Interview met Neela Paulussen, door Christof Abspoel	159
9.6	Tot slot	163
10	Klimaatpsychologie in de behandelkamer	165
	<i>Karen Holtmaat, Sara Helmink & Phebe Kraanen</i>	
10.1	Klimaatgerelateerde psychische klachten: wie zoeken er hulp?	166
10.2	Welke behandelingen zijn er?	169
10.3	Klimaatbewust werken	172
10.4	Klimaatbestendige ggz	175
10.5	Tot slot	177
11	Klimaatactivisme	179
	<i>Rico Disco, Femke Slegers & Yvette Stevens</i>	
11.1	Van Earthrise tot schoolstakingen: de ontwikkeling van de wereldwijde klimaatbeweging	180
11.2	Sociaalpsychologisch perspectief: het maatschappelijk kantelpunt	182
11.3	Emoties, stress, liefde en woede	187
11.4	Waarom juist ook psychologen in actie moeten komen	188
11.5	Tot slot	189
12	Klimaatpsychologie en media	191
	<i>Chantal van der Leest & Niels de Boer</i>	
12.1	Afzender: het medialandschap	192
12.2	Berichtgeving over klimaatverandering	197

12.3	Ontvanger: de lezer	199
12.4	Adviezen voor berichtgeving	203
12.5	Tot slot	205
13	Klimaatonderwijs aan kinderen en adolescenten	207
	<i>Susanne Buck</i>	
13.1	De basis: kennisopbouw en moraal	207
13.2	Voorwaarden voor goed lesmateriaal	209
13.3	Lesmateriaal	213
13.4	Tot slot	220
14	Klimaatbeleid vraagt om mensenkennis: #kenjeburgers #kenjezelf	221
	<i>Geerte Paradies & Elke Rabé</i>	
14.1	Klimaatdoelen vragen gedragsverandering	221
14.2	Effectief klimaatbeleid: kunnen en willen veranderen van verschillende doelgroepen	222
14.3	Effectieve overheidscommunicatie is essentieel voor de implementatie van klimaatbeleid	225
14.4	Effectief beleid speelt in op verschillende doelgroepen	229
14.5	Het toepassen van gedragskennis bij de ontwikkeling van klimaatbeleid blijkt niet vanzelfsprekend	233
14.6	Tot slot	234
15	Duwtje in de duurzame richting	235
	Hoe breng je kennis over klimaatpsychologie in de praktijk?	
	<i>Aranka Sinnema & Liza Luesink</i>	
15.1	Wat weten we?	235
15.2	Vier knoppen om aan te draaien	240
15.3	Tot slot	247
16	Het klimaatgesprek als veranderinstrument	249
	<i>Lieneke Knuyt & Jeanine Pothuizen</i>	
16.1	De rol van het klimaatgesprek in relatie tot gedrag	250
16.2	Wat zijn remmende factoren in een klimaatgesprek en hoe ga je hiermee om?	253
16.3	Wat zijn helpende factoren voor een transformatief klimaatgesprek en hoe zet je deze in?	257
16.4	Gesprekstechnieken	261
16.5	Tot slot	265

Deel 3	Toekomst	267
17	Werken aan een leefbare toekomst	269
	<i>Max van der Linden & Jaap van der Stel</i>	
17.1	Samenleving en technologie in dienst van oneindig geluk	271
17.2	Mentale bronnen voor een nieuw planetair welzijn	273
17.3	Hoop en geloof in verandering	277
17.4	Tot slot	279
18	Wetenschappelijk onderzoek	281
	<i>Ellen van der Werff & Thijs Bouman</i>	
18.1	Psychologische kennis toepassen om klimaatverandering tegen te gaan	281
18.2	Toekomstig onderzoek	288
18.3	Tot slot	292
19	Slotbeschouwing: klimaatpsychologie heeft de toekomst	293
	<i>Sara Helmink & Sara Wortelboer</i>	
19.1	Toepassingsgebieden van de klimaatpsychologie	293
19.2	Thema's van belang voor doorontwikkeling van het vakgebied	295
19.3	De context van de klimaatpsychologie	302
19.4	Suggesties voor de toekomst	305
19.5	Tot slot	307
	Referenties	310
	Register	335
	Over de auteurs	339

Voorwoord

Bart van den Hurk

In het vliegtuig naar Amsterdam vanuit Riga, waar we net de inhoudsopgave van ons eerste IPCC-rapport over klimaatverandering en steden hebben opgesteld, overdenk ik mijn reisoverwegingen. Het is een oefening in klimaatpsychologisch zelfonderzoek. Ik heb onderzocht of ik deze reis met de trein zou kunnen afleggen, maar ik heb weloverwogen gekozen voor de snellere vliegreis. Weekendtijd is een kostbaar goed, niet alleen voor mijzelf maar ook voor mijn vrouw, kleindochter en fietsvriend. Dat ik een treinreis überhaupt heb overwogen is niet zo raar: deze overweging valt samen met een redelijk sterke milieu-zelfidentiteit die me waarschijnlijk ook het klimaatonderzoek in heeft gestuurd, dat vervolgens die identiteit weer heeft versterkt. Die identiteit heeft zich waarschijnlijk ook kunnen ontwikkelen door een stevige dosis veerkracht: het is voor mij geen opgave om bijvoorbeeld autoloos door het leven te gaan. Ik heb genoeg verbeeldingskracht om de vele nadelen van autobezit in beeld te brengen: het is duur, ik kan niet werken als ik naar mijn werk ga, verlies tijd aan het zoeken naar een parkeerplaats, moet rekening houden met onderhoud, enzovoort. Bovendien heb ik de luxe om in een fijn huis te kunnen wonen, dicht bij een intercitystation, houd ik van fietsen, en kom ik in mijn werkkring weinig koffietafelgesprekken tegen over het aantal cilinders van de nieuwste bolide. Die veerkracht is niet een knopje waar je met een pilletje aan kunt draaien, maar zit besloten in een weefsel van allerlei persoonlijke eigenschappen, ervaringen en toevalstreffers.

Mijn werk als (klimaat)onderzoeker heeft zich sterk verweven met mijn wereldbeeld: als onderzoeker ben ik vooral nieuwsgierig naar hoe iets werkt, en je komt het meest te weten als je zo veel mogelijk observaties verzamelt en je oordeel daarover zo lang mogelijk uitstelt. Ook gedrag dat vanuit milieuoogpunt niet rationeel is, heeft een oorsprong, want anders zou dat gedrag niet bestaan. De klimaatpsychologie helpt om dat gedrag te beschrijven en te verklaren. Ook blijkt uit dit gedrag dat het vakgebied samenhangt met een aantal andere vakgebieden in de sociale wetenschappen: de sociologie van de groepsidentiteit, de filosofie van de ethische principes die ten grond-

slag liggen aan solidariteit, verantwoordelijkheid en vergankelijkheid, de economie van marktprikkels, en risico-percepties.

Ook als niet-psycholoog kan ik makkelijk de kracht van klimaatpsychologen herkennen. Voor de grote wereldomvattende klimaatscenario's is de psychologie van de markt cruciaal. Het belang voor toekomstige generaties, de definitie van wat een eerlijke transactie is, en persoonlijke ervaringen met klimaateffecten of het nemen van maatregelen werken door in het keuzegedrag dat de dynamiek van financiële stromen beheerst. Zonder een goed begrip van de onderliggende psychische patronen zijn beschrijvingen van de implementatie van duurzame technologieën of duurzaam gedrag niet geloofwaardig. Het Parijsakkoord uit 2015 kan gezien worden als een sociaal *tipping point* waarin een jarenlange opbouw van wetenschappelijke bewijzen van de oorzaken en gevolgen van klimaatverandering een groot aantal beleidswijzigingen heeft veroorzaakt in vele landen en domeinen. Daarnaast verklaart de klimaatpsychologie ook waarom het met de implementatie van dat akkoord nog niet erg hard gaat. De gevolgen ervan worden pas duidelijk als individuen door de maatregelen geraakt gaan worden.

En dichter bij huis: zonder je te verdiepen in de psychologische naschokken van grote overstromingen is het moeilijk om te peilen hoe groot het draagvlak achter langdurig adaptatiebeleid zal zijn en blijven. Voor mijn eigen uitingen over klimaatverandering is het goed om te weten dat ik meer mensen kan bereiken met genuanceerde boodschappen. Zonder begrip voor hoe moeilijk het is voor individuen om te breken met oude gewoonten die veel gemak hebben opgeleverd gaat een boodschap over de noodzaak van een collectieve gedragsverandering al snel verloren. Effectief beleid heeft meer nodig dan subsidies (wortel), of normeren en beprezen (stok). Het is van belang om verbonden te zijn met de doelgroep (aandacht), en begrip voor hun drijfveren en verlangens te verankeren in de opzet en uitvoering van beleid.

In theorie werkt een theorie in de praktijk. Maar in de praktijk is de praktijk niet altijd op de hoogte van de theorie. Toch is er niks zo praktisch als een goede theorie, zoals je in dit boek kunt lezen. Het boek zet je aan het denken over je eigen gedrag, geeft houvast bij het vormen van theoretische kaders en praktische uitvoering. En het houdt je nieuwsgierig naar de boeiende bewegingen van gevoelens, gedrag en gemeenschappen. En dat is wat een fijn boek doet.

Bart van den Hurk

Klimaatonderzoeker en Wetenschappelijk directeur van onderzoeksinstituut Deltares. Medevoorzitter van de IPCC werkgroep die zich bezighoudt met de gevolgen van, kwetsbaarheden voor en aanpassingen aan klimaatverandering.

Inleiding

Jaap van der Stel

Het is een heerlijke zonnige nazomeravond en je zit sinds tijden weer eens met wat vrienden op een verwarmd terras. Jij hebt net de vegetarische dagschotel besteld, maar de rest van je tafelgenoten gaat voor ribeye, entrecote en biefstuk. Het gesprek gaat nu over de verre vakanties die de meesten hebben gehad. Maleisië was een prachtig land, Costa Rica was zeer goed bevallen en de Noordkaap was ook een echte aanrader. Het voelt wat ongemakkelijk om te vertellen over je vakantie naar Drenthe. Ook merk je dat het vanbinnen wat schuurt: is dan niemand zich bewust van de CO₂-impact van vliegen of vlees eten? Ze kijken toch allemaal het nieuws? Je wilt de sfeer niet verpesten, maar echte aansluiting voel je ook niet. Maar weer op je tong bijten dan? Je verzucht dat vriendschappen vroeger toch onbezorgder en minder beladen voelden.

In onze dagelijkse levens komen we vaak ongemakkelijke sociale situaties tegen die direct of indirect met de opwarming van de aarde te maken hebben. We proberen in te schatten wat anderen denken over klimaatverandering, terwijl we proberen het gezellig te houden. Tegelijkertijd worstelen we met innerlijke processen die onze keuzes beïnvloeden. Misschien bestellen we vandaag dat vleesgerecht, omdat we op de fiets zijn gekomen, of omdat we denken dat onze vrienden toch meer vlees eten dan wij. Of we willen het beeld dat anderen van ons hebben als degene 'die zoveel met duurzaamheid bezig is' niet verstoren en gaan consequent voor de vegavariant. Deze persoonlijke en sociale dynamieken tonen aan hoe complex onze relatie met klimaatverandering is.

Terwijl je op het terras nadenkt over onze eigen keuzes en hun impact, verkennen wij de bredere context van deze persoonlijke dilemma's: de psychologische aspecten van klimaatverandering.

De psychologie van klimaatverandering

Klimaatverandering zelf is een ingrijpend en dringend probleem, ontstaan door een combinatie van natuurlijke processen en menselijke activiteiten. De kern van het probleem ligt in de toename van broeikasgassen zoals koolstofdioxide, methaan en stikstofoxiden in de atmosfeer. Deze gassen vangen warmte op van de zon en houden deze vast, wat resulteert in een stijging van de gemiddelde wereldtemperatuur. Dit fenomeen, bekend als het broeikas-effect, is een cruciaal aspect van de klimaatverandering die we vandaag ervaren. De psychologie van klimaatverandering is dus niet alleen een kwestie van persoonlijke en sociale processen, maar ook van het begrijpen van deze wereldwijde ecologische veranderingen.

De belangrijkste menselijke activiteiten die bijdragen aan deze toename zijn het gebruik van fossiele brandstoffen voor energieproductie, ontbossing en industriële processen. Naarmate de concentratie van deze gassen in de atmosfeer toeneemt, wordt het vermogen van de aarde om warmte uit te stralen naar de ruimte meer belemmerd. Dit leidt tot een opwarming van het klimaat, wat in 2023 gepaard ging met talloze records en een toename van klimaatgerelateerde rampen wereldwijd: smeltende ijskappen, stijgende zeespiegels, extremer weer en verlies van biodiversiteit.

Gedragswetenschappelijke invalshoek en oplossingen

De gevolgen van klimaatverandering vormen een urgent probleem dat een gecoördineerde wereldwijde inspanning vereist om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en duurzamere levenswijzen te bevorderen. Gedragswetenschappen zoals psychologie en sociologie spelen een cruciale rol in het begrijpen van menselijk gedrag met betrekking tot klimaatverandering. Er zijn verschillende psychologische barrières die mensen ervan weerhouden om duurzame keuzes te maken, zoals cognitieve dissonantie en het *bystander*-effect. Effectieve communicatiestrategieën zijn essentieel om het publieke bewustzijn en gedragsverandering te bevorderen.

In 2023 kwam het KNMI met nieuwe klimaatscenario's die een somber beeld schetsen van klimaatveranderingen in Nederland tot het jaar 2150 (Bessembinder et al., 2023). Deze scenario's, afgeleid van wereldwijde kli-

maatprojecties, tonen aan dat we te maken krijgen met een stijging van de zeespiegel, hogere temperaturen, drogere zomers en nattere winters. Ze benadrukken de onzekerheid en daarmee de urgentie van het probleem. Dit onderstreept het belang van interdisciplinaire samenwerking, waaraan ook Nederlandse gedragswetenschappers deelnemen die zich hebben verdiept in duurzaamheid en klimaat. Een groot probleem is echter dat wetenschappers telkens weer verrast worden door de snelheid waarmee (ongewenste) veranderingen plaatsvinden. En dan gaat het ook over de maatschappelijke gevolgen, zoals de forse waardedaling waarmee veel huiseigenaren in de komende periode te maken krijgen. De fundering van een fors aantal huizen is niet bestand tegen extreme droogte of wateroverlast.

Er is echter ook positief nieuws: het bewustzijn van klimaatverandering groeit en mensen komen wereldwijd in actie. Een opvallend voorbeeld hiervan is Extinction Rebellion, die in 2023 een mijlpaal bereikte door de eerste plaats te behalen in de Duurzame 100 van *Trouw*. Deze erkenning markeert een significante verschuiving in de publieke perceptie van klimaatactivisme. Waar de focus voorheen lag op praktische initiatieven, zien we nu een groeiende waardering voor groepen die via actie of juridische wegen druk uitoefenen op overheden om klimaatverandering aan te pakken. In deze beweging spelen ook bedrijven en overheden een cruciale rol: zij bevorderen groene gedragsverandering en nemen stappen naar een duurzamere toekomst.

Doel en opbouw van dit boek

Klimaatpsychologie, in haar eenvoudigste definitie, is de ontwikkeling van psychologische inzichten om vragen rondom klimaatverandering te beantwoorden en duurzaam gedrag te stimuleren, en de toepassing daarvan. Dit boek is een initiatief van de Stichting Klimaatpsychologie en heeft als overkoepelend doel het vergroten van bewustzijn van klimaatgerelateerde vraagstukken. Het werk is opgebouwd rond drie pijlers: wetenschap, praktijk en beweging. De pijler ‘beweging’ brengt een essentiële vernieuwing in de psychologie van klimaatverandering door directe verbindingen te leggen met actieve klimaatinitiatieven. Dit onderstreept het belang van praktische actie en betrokkenheid bij milieubehoud en klimaatbeleid. In het licht van mondiale uitdagingen zoals de opwarming van de aarde en het verlies van biodiversiteit, illustreert dit boek de noodzaak van een evenwichtige en inclusieve benadering. Het benadrukt het belang van interdisciplinaire samenwerking, waarbij experts uit verschillende vakgebieden samenwerken om effectieve oplossingen voor deze urgente problemen te vinden en te implementeren.

In Nederland was er, tot de publicatie van dit werk, geen omvattend boek dat klimaatpsychologie op een heldere manier uiteenzette. Dit boek vervult deze leemte en heeft de volgende kernambities als uitwerking van het overkoepelend doel:

- 1 *Verdieping van bewustwording.* Naast algemene bewustwording richt dit boek zich op de fysieke, mentale en sociale impact van klimaatuitdagingen op het welzijn van mensen.
- 2 *Psychologische nuancering.* Het werk gaat dieper in op de mentale gevolgen van klimaatverandering, belicht de specifieke rol van psychologie binnen de bredere klimaatbeweging en biedt toelichting op gedragsveranderingsmodellen die kunnen bijdragen aan een duurzamere levensstijl.
- 3 *Praktische toepassing.* Dit boek dient als een handvat voor professionals door concrete inzichten en methoden te bieden over hoe psychologie kan bijdragen aan het aanpakken van klimaatgerelateerde problemen.

Dit boek biedt een diepgaande verkenning van de psychologische aspecten van klimaatverandering en de rol van psychologie in het aanpakken van deze mondiale uitdaging.

In het eerste deel, ‘Achtergronden en grondslagen’, verkennen we de essentie van klimaatpsychologie, haar relatie met andere psychologische disciplines en de internationale en Nederlandse context. Het behandelt de noodzaak van klimaatpsychologie en haar toepassing op verschillende niveaus: macro, meso en micro. Vervolgens richt het zich op de existentiële risico’s van klimaatverandering, de gevolgen voor mensen en mogelijke acties. Dit deel omvat ook een overzicht van de impact van klimaatverandering op psychische gezondheid, hoe psychologie kan bijdragen aan het oplossen van klimaatproblemen, het belang van duurzaamheid en duurzaam gedrag, een systeemperspectief op gedrag en klimaat, het internationale perspectief op klimaatpsychologie en uitleg over klimaatadaptatie.

Het tweede deel, ‘Praktijk en beweging’, gaat over de toepassing van klimaatpsychologie in de praktijk. Het behandelt thema’s als het omgaan met eco-emoities, klimaatpsychologie in de behandelkamer, klimaatactivisme, de rol van klimaatpsychologie in de media, klimaatonderwijs aan kinderen en adolescenten, de toepassing van mensenkennis in klimaatbeleid, het stimuleren van duurzaam gedrag en het gebruik van klimaatgesprekken als veranderinstrument.

Het derde en laatste deel, ‘Toekomst’, verkent de paden en kansen binnen de klimaatpsychologie. Dit deel behandelt het streven naar een leefbare toekomst en het benutten van wetenschappelijk onderzoek in de strijd tegen

klimaatverandering. Het eindigt met een beschouwing over de toekomst van de klimaatpsychologie. Hierin komen de toepassingsgebieden, essentiële thema's voor de ontwikkeling van het vak en aanbevelingen voor de toekomstige structuur en professionalisering van het vakgebied aan bod.

Dit boek biedt een uitgebreid overzicht van hoe psychologie kan bijdragen aan het begrijpen en aanpakken van de complexe uitdagingen die klimaatverandering met zich meebrengt. Het unieke aan dit werk is de brede samenstelling van de groep auteurs, die diverse achtergronden hebben. Deze diversiteit weerspiegelt zich in een rijke variëteit aan perspectieven en schrijfstijlen, waardoor het boek een dynamisch en veelzijdig karakter krijgt. Het is daarmee een waardevolle bron voor professionals, studenten en iedereen die geïnteresseerd is in de kruising van psychologie en klimaatwetenschap.

Net zoals op die zonnige nazomeravond op het terras, waar de keuze voor een vegetarische dagschotel of een rietje in je drankje meer dan alleen een persoonlijke voorkeur weerspiegelt, biedt dit boek inzicht in de diepere lagen van onze keuzes en gedragingen in het licht van klimaatverandering.